

Владимир Ђоровић

ИСТОРИЈА СРБА

Владимир Ђоровић
ИСТОРИЈА СРБА

Издавач:
НЕВЕН
Лагумска 14, Земун
11080 Београд

За издавача:
Мико Јеремијевић

Пласман:
069 133 48 96

Штампа:
НЕВЕН, Београд

Тираж: 500

ISBN 978-86-6249-108-4

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР

ПРВИ ПЕРИОД 3

- I. Продирање словена на Балкан 3
- II. Словени са Обрима 16
- III. Словени насељавају Балкан 28
- IV. Балканска култура у доба сеобе Словена 34
- V. Словенска племена и њихова култура 45
- VI. Организација словенских племена на Балкану 64

ДРУГИ ПЕРИОД 75

- I. Бугари и балкански Словени 75
- II. Први заједнички покрет Срба, Хрвата и Словенаца 81
- III. Прва српска држава 83
- IV. Покрштавање јужних Словена 86
- V. Срби између Византије, Хрватске и Бугарске 93
- VI. Држава македонских Словена 99
- VII. Зетска држава 110
- VIII. Србија за време борби Византије и Угарске 121

ТРЕЋИ ПЕРИОД 127

- I. Стеван Немања 127
- II. Латинско Царство и стварање Српске Краљевине 136
- III. Српске међусобице 145
- IV. Западњачка оријентација у Србији 151
- V. Србија као главна балканска држава 160
- VI. Потискивање Бугара као српских такмаца 176
- VII. Стварање Српског Царства 185
- VIII. Дело цара Душана 200
- IX. Распад Српске царевине 214
- X. Маричка погибија 224
- XI. Босна као краљевина 227
- XII. Босна као стожер нове српскохрватске државе 234
- XIII. Бој на Косову 250

ЧЕТВРТИ ПЕРИОД 257

- I. Срби између Турака и Мађара 257
- II. Мађарска превласт у Босни и Србији 272
- III. Босански раздори 283

IV.	Опорављена Србија	287
V.	Деспот Ђурађ Бранковић	293
VI	Први пад Србије	302
VII	Разлаз између деспота и Мађара	309
VIII	Пад Србије.....	322
IX	Пад Босне	335
X	Стварање нове српске деспотовине.....	340
XI	Пад Херцеговине	349
XII	Пад Црне Горе.....	352
ПЕТИ ПЕРИОД.....		357
I.	Турски замах	357
II.	Српска деспотовина у Срему	366
III	Дубровачка Република	380
ШЕСТИ ПЕРИОД.....		387
I.	Срби под туђом влашћу.....	387
II.	Турска освајања.....	396
III.	Нове српске сеобе.....	399
IV.	Обнова Пећке патријаршије	406
V.	Преокрет у држању Срба	412
VI.	Верски покрети	426
VII.	Даље борбе са Турцима	435
VIII.	Велика сеоба Срба у Аустрију	446
IX.	Срби у Угарској.....	454
X.	Ослобађање Црне Горе.....	460
XI.	Нови савезнички рат против Турака	464
XII.	Руски утицај међу Србима.....	467
XIII.	Аустријски порази.....	473
XIII.	Руски утицај у Црној Гори и суседству	483
XIV.	Кочина крајина	493
XV.	Духовно ослобађање Срба	498
XVI.	Размах Црногораца.....	504
НОВО ДОБА		511
I.	Зачеци устанка у Србији.....	511
II.	Почетак устанка у Србији.....	517
III.	Развој устанка	531
IV.	Француска политика према Србима.....	535
V.	Руско-српски савез	538
VI.	Слом Србије	552
VII.	Други устанак	558
VIII.	Србија као самоуправна држава	565
IX.	Устанци босанских муслимана	569
X.	Кризе у Србији.....	574
XI.	Српски покрет 1848 године	584
XII.	Црна Гора као световна држава.....	596
XIII.	Национални и књижевни романизам код Срба.....	601
XIV.	Политичке и духовне кризе у Србији	621
XV.	Пут на Берлински конгрес.....	630
XVI.	Аустро-угарска превласт	642
XVII.	Српско-бугарски рат и његове повластице	648

XVIII.	Последњи Обреновић	656
XIX.	Полет Србије.....	671
XX.	Балкански ратови.....	690
XXI.	Нова омладина	700
XXII.	Сарајевски атентат	708
XXIII.	Светски рат.....	711
XXIV.	Уједињење	720
XXV.	Влада краља Александра.....	730
XXVI.	Између два светска рата	747

ПРЕДГОВОР

У последње две деценије нагло је порасло интересовање шире читалачке публике за Историју Срба др Владимира Ћоровића. Зато се указала потреба за новим издањем овог дела и то из два разлога. Као прво, Историја Срба је целокупан приказ српске историје од времена насељавања Срба и других словенских народа на Балканско полуострво, па све до времена уочи избијања Другог светског рата. Као друго, ова књига је најпогоднија за свакога ко жели да дубље уђе у проблематику српске историје, али исто тако је корисна и за читаоце који желе само да се упознају са историјом српског народа, без критичког погледа на изнесене чињенице. Свако ко буде прочитао ову књигу стећи ће јасну представу о историји нашег народа, од VI до половине XX века.

Централно место у Ћоровићевој синтези заузимају политичка историја и најистакнутије историјске личности. Али, књига је добрим делом захватила и културну историју.

У оквиру политичке историје Ћоровић описује везе Срба са другим државама и народима, пре свега на Балкану, али истовремено, кроз три периода српске историје, прати и историју три велике силе-Византије, Турске и Аустрије. Сам Ћоровић је сматрао да је српска историја у вези са општом и да се не може ни схватити без ње, те да српско питање постаје много јасније када се посматра у оквиру светске политике.

Пишући о културној историји Срба, Ћоровић је велику пажњу посветио културним везама Срба са другим народима и различитим културним утицајима које су на Србе имали други народи и државе.

Ћоровић је живео у времену када су преовладавале идеје југословенства, па је и писао са тог становишта, будући да је био присталица те политичке идеје. Ипак, то није нимало умањило његов критички поглед на историју Срба и других јужнословенских народа. Колико је Ћоровић веровао у идеју југословенства види се и у делу предговора Историје Срба који је сам написао: "... У довољној су мери истакнуте и наше везе са Хрватима и Словенцима од најстаријих времена, кад смо несумњиво утврђени као једна велика племенска заједница, па све до нашег толико дуго очекиваног уједињења. Покушало се нагласити, колико су које наше области утицале на дух и стварање народне целине и какав им је значај у заједничкој држави. То ће показати довољно јасно, да нема дела у нашем државном организму, који нема заслуга за њ и који не представља једну неизлучиву позитивну компоненту."

У новије време појавила су се и мишљења да је Ћоровићева Историја Срба делимично настала и као резултат ауторовог разочарења идејом заједничког живота Срба, Хрвата и Словенаца, будући да је књига писана у време велике кризе југословенства, у време када Хрвати почињу да се организују против заједничке државе, што нарочито долази до изражаја уочи избијања Другог светског рата.

Појава новог издања Ћоровићеве Историје Срба најбољи је доказ велике вредности овог дела, како за студенте историје, постдипломце из области националне историје, тако и за ширу читалачку публику. Иако књигу читају из различитих повода, сви они могу у њој да пронађу оно што их занима или оно што им је потребно. Студенти могу да пронађу довољно података за спремање испита из националне историје; постдипломцима може да послужи као путоказ у проучавању архивске грађе; људи који читају са жељом да сазнају више о прошлости свога народа, наћи ће широку синтезу многих појава и личности током дугог периода од четрнаест векова.

Иако историчар, Ћоровић пише изузетно лепим књижевним језиком и стилем. Поред тога, дело је писано јасно и иако има обиље података, нема сувишних објашњења, детаљисања и понављања, те не замара читаоца. Као такво, ово дело би требало да се нађе у библиотеци сваког љубитеља историје.

Историја Срба др Владимира Ћоровића приказује историју нашег народа упоредо са историјом других, нама суседних држава. Писање такве синтезе је веома тежак посао и захтева исцрпна истраживања у многобројним архивима. Немерљив је труд који је Владимир Ћоровић уложио у проучавање историје, палеографије, дипломатике, епиграфике, етнологије и народне књижевности да би направио синтезу српске историје. Обично на овако великим синтезама ради велики број аутора, а Владимир Ћоровић је сав посао урадио сам. Тако врсни историчари су, заиста, права реткост.

Владимир Ћоровић је рођен 27. октобра 1885. године у Мостару, где је завршио основну школу и гимназију. У то време Босна и Херцеговина је била под окупацијом Аустроугарске, што је била једна од одлука Берлинског конгреса 1878.године. Ћоровић је рођен у познатој трговачкој породици.

Још у раној младости Ћоровић је био изложен снажном утицају мостарских културних кругова, нарочито групе истакнутих књижевника, међу којима је био и његов брат Светозар. Велики утицај на књижевни развој младог Ћоровића имао је и најпознатији Мостарац-Алекса Шантић. У оваквом окружењу, под утицајем Шантића и брата Светозара, Ћоровић се већ у раној младости опробава као књижевник и пише песме и краће приче. У часопису "Споменко" Ћоровић је објавио своју прву причу за децу – "Зло друштво", као и своју прву песму – "Кисело грожђе". Имао је тада свега 13 година.

Године 1904. Ћоровић одлази у Беч, где студира словенску и германску филологију, археологију и историју. Већ 1905. године објавио је брошуру о Српском академском друштву "Зора", у коме је и сам активно учествовао. Докторирао је у Бечу 1908. године тезом о Лукијану Мушицком. Специјалистичке студије наставио је у Минхену, где се бави проучавањем средњовековне историје и грчке филологије. Ћоровићев ментор у Минхену био је

Карл Крумбахер, познати немачки византолог. Једно време Ћоровић се бавио проучавањем старих словенских рукописа у Паризу и Болоњи.

Аустроугарска је 1908. године извршила анексију Босне и Херцеговине. У знак протеста, Ћоровић је одбио да прими златни прстен цара Фрање Јосифа, који му је припао као најбољем студенту.

Од септембра 1909. године живи и ради у Сарајеву, у Земаљском музеју, најпре као кустос, а затим и као управник библиотеке. Био је ожењен Јеленом, сестром Јована Скерлића. У Сарајеву почиње интензивно да се бави књижевним и научним радом. Сакупљао је изворну грађу – записе, натписе, родослове, преписивао повеље и писма. Нарочито је волео да сакупља исписе из архива у Београду, Земуну, Котору, Дубровнику, Сарајеву, Љубљани, Бечу. Имао је намеру да објави едицију архивске грађе под именом "Дипломатска преписка краљевине Србије", за период 1902-1914. године. Због лоше политичке ситуације објавио је само прву књигу ове едиције, за време 1902-1903. Много година касније, ову едицију наставила је да издаје Српска академија наука и уметности. Сакупљао је и објављивао народне приповетке и песме и старе књижевне списе. Био је сарадних многих часописа, између осталих и "Летописа Матице српске" и "Српског књижевног гласника".

Када је 28. јуна 1914. године Гаврило Принцип у Сарајеву извршио атентат на аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда, Владимира Ћоровића су ухапсиле аустроугарске окупационе власти. Ухапшен је због активне сарадње са илегалном револуционарном организацијом "Млада Босна" и због сумњи да је умешан у организовање сарајевског атентата. На суђењу, познатом као "бањалучки велеиздајнички процес", Ћоровић је осуђен на пет година затвора. Врховни суд је пресуду повећао на осам година затвора. Од ове казне, Ћоровић је одлежао само три године, углавном у затвору у Зеници. Амнестиран је 1917. године од стране новог аустроугарског цара Карла IV, који је том приликом из затвора пустио велики број политичких затвореника.

За време боравка у затвору, слушајући страхоте преживелих, долази на идеју да напише "Црну књигу", приказ страдања српског народа у Босни и Херцеговини. Након изласка из затвора сакупио је огромну документарну грађу о страдањима Срба из Босне и Херцеговине у време Првог светског рата. Босански Срби били су изложени разним репресалијама у Аустроугарском царству и у времену пре сарајевског атентата. Најчешће су терору били изложени виђени Срби, али су често вршени различити злочини и над сеоским становништвом. Велики број Срба је насилно исељаван у удаљене крајеве царства, масовно су узимани таоци, убијани истакнути Срби. После објаве рата Краљевини Србији, 28. јула 1914. године, Аустроугарске власти у Босни и Херцеговини спроводе масовну одмазду над босанским Србима. Ти погроми добијају славичне размере. Црна књига је сведочанство страдања српског народа у Босни и Херцеговини, јер је пуна потресних, истинитих прича људи који су терор осетили лично, или је томе био изложен неко из њихове породице. Ову књигу Владимир Ћоровић је објавио 1920. године.

Након пуштања из затвора, сели се у Загреб, где са групом југословенски орјентисаних књижевника, међу којима је и Иво Андрић, покреће и уређује часопис "Књижевни југ", преко кога шири идеје југословенства.

Поново постаје политички активан и успоставља тесну сарадњу са југословенски орјентисаним политичарима са целе територије Аустроугарске.